

механізмів формування психологічної стійкості в умовах соціальної нестабільності та війни.

Список використаних джерел:

1. American Psychological Association. Health Advisory on Social Media Use in Adolescence. 2023.
2. U.S. Department of Health and Human Services. Social Media and Youth Mental Health: The U.S. Surgeon General's Advisory. 2023.
3. Valkenburg P. M., Meier A., Beyens I. Social media use and its impact on adolescent mental health: An umbrella review of the evidence // Nature Reviews Psychology. 2022.
4. Odgers C. L., Jensen M. R. Annual Research Review: Adolescent mental health in the digital age: facts, fears, and future directions // Journal of Child Psychology and Psychiatry. 2020. Vol. 61, No. 3.
5. Heine S. J. Cultural Psychology. 4th ed. New York: W. W. Norton & Company, 2020.
6. Kağıtçibaşı Ç. Family, Self, and Human Development Across Cultures: Theory and Applications. 3rd ed. New York: Routledge, 2017.

Abstract. *The theses examine the influence of cultural, social, and digital factors on the psychological development of the individual. The role of culture as a system of values, norms, and meanings that determines the content of an individual's socialization is analyzed. The significance of the family, educational institutions, the social environment, and the digital environment in shaping identity, self-awareness, behavioral strategies, and psychological well-being is highlighted. It is substantiated that psychological development is the result of the interaction between biological predispositions and the sociocultural environment, within which social experience is acquired, value orientations are constructed, and one's own life position is formed.*

Keywords: *psychological development, personality, culture, socialization, identity, digital environment*

Науковий керівник:

Горбунова К. М.,

Кандидат пед. наук, доцент

УДК 378:316.77:159.955:355.01

Розвиток медіаграмотності та критичного мислення майбутніх фахівців професійної освіти в умовах інформаційної війни

Колесник Дар'я,

здобувачка вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)» Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація. У тезах розглядається проблема формування медіаграмотності та критичного мислення майбутніх фахівців професійної освіти в умовах інформаційної війни. Висвітлено сутність ключових понять, схарактеризовано основні ризики сучасного медіапростору — дезінформацію, пропаганду, маніпуляції та інформаційне перевантаження. Визначено роль закладу вищої освіти і викладача у формуванні відповідних компетентностей. Запропоновано практичні методи розвитку медіаграмотності студентів на основі сучасних європейських підходів.

Ключові слова: медіаграмотність, критичне мислення, інформаційна війна, дезінформація, фейки, пропаганда, професійна освіта, медіакомпетентність.

В умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну інформаційний простір перетворився на одне з ключових полів протистояння. Дезінформація, цілеспрямована пропаганда та маніпулятивний контент завдають значної шкоди суспільній свідомості, формують хибні наративи та підривають психологічну стійкість громадян. Особливо вразливими є молоді люди, що перебувають у процесі здобуття освіти. У цьому контексті підготовка майбутніх фахівців професійної освіти до свідомого й критичного споживання інформації набуває стратегічного значення. Здатність розпізнавати маніпуляції, перевіряти факти та приймати зважені рішення в умовах інформаційного хаосу є не лише освітньою, а й громадянською необхідністю.

Сутність медіаграмотності та критичного мислення. ЮНЕСКО визначає медіаграмотність як сукупність знань, умінь і компетентностей, що дають змогу ефективно шукати, аналізувати, оцінювати та створювати медіаконтент у різних форматах [1]. Критичне мислення є невід'ємною складовою цього процесу: воно передбачає здатність ставити обґрунтовані запитання, виявляти логічні суперечності, відрізнити факти від суджень і протистояти маніпулятивним технікам. У сучасному медіасередовищі обидві компетентності є взаємодоповнювальними та утворюють основу інформаційної культури особистості.

Основні ризики інформаційного середовища. Рада Європи наголошує, що соціальні мережі та онлайн/офлайн-контент легко піддаються дезінформації, маніпуляціям і пропаганді, тому студентів необхідно цілеспрямовано навчати виявляти «червоні прапорці» та оцінювати надійність джерел [5]. До ключових ризиків сучасного медіапростору належать: фейки — свідомо сфабриковані матеріали, що імітують достовірні новини; пропаганда — систематичне поширення упередженої інформації на підтримку певних ідеологічних позицій; емоційний тиск — апеляція до страху, гніву чи патріотичних почуттів з метою блокування раціонального аналізу; інформаційне перевантаження — надмірний потік даних, що унеможлиблює якісну перевірку кожного повідомлення. Дослідження Detector Media свідчать, що рівень медіаграмотності українців поступово зростає, проте залишається недостатнім для ефективного протистояння сучасним інформаційним загрозам [3].

Роль закладу вищої освіти та викладача. Заклади вищої освіти відіграють ключову роль у формуванні медіаграмотних фахівців. Відповідно до рекомендацій Європейської комісії, викладачі мають інтегрувати завдання з перевірки інформації, аналізу джерел і розпізнавання дезінформації в навчальні дисципліни [2]. Особливого значення набуває особистісна позиція педагога як взірця критичного споживача інформації. Ласкова-Ярмоленко А. О. акцентує, що медіаграмотність у системі освіти має розглядатися не як окремий предмет, а як наскрізна компетентність, що пронизує всю навчальну діяльність [4]. Для майбутніх фахівців аграрної галузі це особливо актуально з огляду на активне поширення дезінформації щодо продовольчої безпеки та агропромислового сектору в умовах війни.

Практичні способи розвитку медіаграмотності у студентів. На основі аналізу сучасних європейських підходів та вітчизняного досвіду можна виокремити ефективні практичні методи розвитку медіаграмотності та критичного мислення у студентів закладів вищої освіти. По-перше, це верифікація інформації з використанням спеціалізованих ресурсів — таких як StopFake, VoxCheck, Google Reverse Image Search — та алгоритму SIFT (Stop, Investigate, Find better coverage, Trace claims). По-друге, кейс-аналіз реальних прикладів дезінформації: розбір конкретних фейків, що стосуються аграрної тематики або подій в Україні. По-третє, медіадебати та рольові ігри, у яких студенти беруть на себе ролі «детектора фейків» та «генератора пропаганди». По-четверте, проектна робота зі створення медіапродуктів (відео, інфографіки, статей), що формує відповідальність за якість контенту. Нарешті, систематичне використання чекліст-інструментів — переліків критеріїв оцінювання джерел за принципами авторства, достовірності, актуальності та цільової аудиторії.

Таким чином, розвиток медіаграмотності та критичного мислення у майбутніх фахівців професійної освіти є нагальною потребою сьогодення. Інтеграція відповідних компетентностей у освітній процес сприяє підготовці не лише кваліфікованих, але й свідомих, інформаційно стійких громадян, здатних ефективно протидіяти інформаційним загрозам в умовах гібридної війни.

Список використаних джерел:

1. UNESCO. (n.d.). Media and information literacy. <https://www.unesco.org/en/media-information-literacy>
2. European Commission. (2022). Guidelines for teachers to foster digital literacy and tackle disinformation. Publications Office of the European Union.
3. Detector Media. (2024). Media literacy index of Ukrainians: 2020–2024 fifth wave. <https://detector.media>
4. Laskova-Yarmolenko, A. O. (2023). Media literacy in the education system: Modern requirements in the field of social communication. *Sotsial'ni komunikatsii*, 2, 45–53.
5. Council of Europe. (2021). Toolkit for history classes: Debunking fake news and fostering critical thinking. Council of Europe Publishing.

Abstract. *The theses address the issue of developing media literacy and critical thinking among future vocational education professionals in the context of information warfare. The essence of key concepts is clarified, and the main risks of the modern media environment — disinformation, propaganda, manipulation, and information overload — are characterised. The role of higher education institutions and educators in building relevant competencies is defined. Practical methods for developing students' media literacy based on contemporary European approaches are proposed.*

Keywords: *media literacy, critical thinking, information warfare, disinformation, fake news, propaganda, vocational education, media competence.*

Науковий керівник:

Улігіна К.А.,

асистент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 504.05

Компетентнісний підхід до формування екологічної відповідальності інженерів-енергетиків

Вадим Возіян

здобувач вищої освіти спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація. *У статті розкрито сутність компетентнісного підходу до формування екологічної відповідальності майбутніх інженерів-енергетиків у системі вищої технічної освіти. Обґрунтовано актуальність інтеграції екологічної складової у професійну підготовку фахівців енергетичної галузі в умовах глобальних екологічних викликів та трансформації енергетичного сектору. Визначено структуру екологічної відповідальності як інтегративної якості особистості, що поєднує ціннісно-мотиваційний, когнітивний та діяльнісний компоненти. Проаналізовано зміст професійних та загальних компетентностей, необхідних для забезпечення екологічно безпечної інженерної діяльності, зокрема здатності до оцінювання впливу енергетичних об'єктів на довкілля, прийняття технічно обґрунтованих і соціально відповідальних рішень, упровадження принципів сталого розвитку та енергоефективності. Окреслено педагогічні умови ефективного формування екологічної відповідальності, серед яких інтеграція міждисциплінарних знань, використання практикоорієнтованих завдань, проєктного навчання та моделювання професійних ситуацій. Доведено, що реалізація компетентнісного підходу сприяє формуванню готовності майбутніх інженерів-енергетиків до професійної діяльності на засадах*